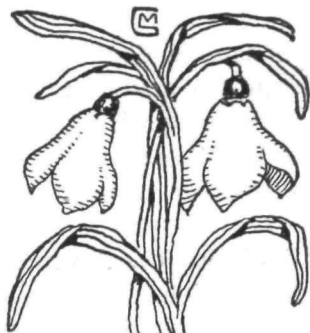

PRILOGA

ZVONČKU

JOS. VANDOT:

Desetnica.

Planinska pripovedka.

I.

Uelika je bila žalost, ki je vladala na Bregarjevem domu. Mati je stala v kuhinji pred ognjiščem. S predpasnikom si je brisala solze, ki so ji tekale po bledem, žalostnem licu. Tam v mali ponvici pa je cvrčalo in brodljalo — tam se je pekla rumena potičica, brašno male Lenčice, ki mora danes v daljni, tuji svet. Majhna je še Lenčica; ravno danes obhaja desetletnico svojega življenja. Pa zato mora od doma, ker je dopolnila deseto leto in je deseta hčerka na Bregarjevem

domu. Hudo je materi in tudi sestricam je hudo, ker mora Lenčica od doma. A kaj se hoče? Tako mora biti, in Lenčica mora od doma danes, ko je dopolnila deseto leto. Oj, če ostane pri starših in ljubih sestricah, pa pride nesreča za nesrečo na Bregarjev dom, in žalost bo vladala v ljubi hiši. Tega pa ni hotela mala Lenčica.

Tisto jutro je vstala zgodaj. Oblekla je svojo pražnjo obleko. Povezala si je majhno culico, pa je stopila pred starše. „Ljubi oče, draga mamica,“ je izpregovorila mirno in se je še celo smehljala. „Danes sem dopolnila deseto leto. Desetnica sem, in zato moram od doma, da ne pride na vas nesreča. Glejte, pražnje sem se oblekla in sem povezala culico. In tako pojdem v beli svet. Dobri Bog me bo pa vodil, in angel varuh mi bo kazal pravo pot.“

Zajokala je skrbna mati, ko je slišala te besede. Že dolga leta jo je skrbelo bodočnost male Lenčice. S strahom je pričakovala tistega dne, ko vstane Lenčica, pa poreče: „Desetnica sem in zato moram danes od doma.“

In glej! Danes je prišel tisti dan, in danes se poslovil Lenčica, pa odide za vedno v beli svet . . . In žalostna mati je zajokala. Šla je v kuhinjo, da speče svoji hčeri brašno — rumeno potičico. V izbi pa se je poslavljala Lenčica od očeta in devet sestic. Žalostne so bile sestrice. Ihteč so objemale svojo malo, ubogo sestrico, ker mora od njih v daljni, beli svet — zato, ker je desetnica.

Pač pa je bilo Lenčici hudo v srcu. A vendar se je smehljala veselo. Ni hotela žalostiti še bolj svojih ljubih sestic. — „Ne pozabite name, ljube sestre,“ je govorila Lenčica. „Jaz bom vedno mislila na vas — nikoli vas ne pozabim. O, morda me še privede dobri Bog nazaj k vam. In potem bomo zopet srečne in vesele, ljube moje sestrice.“

V kuhinji je nehala v mali ponvici brodljati. Vzdihnila je takrat mati in je vzela iz ponvice rumeno potičico. Šla je v izbo in je utaknila potičico v culico. Objela je svojo malo hčerko. Na čelo ji je naredila velik križ. Pokropila jo je z blagoslovljeno vodo in je rekla: „Ljuba moja hčerka, zlata moja Lenčica, pojdi . . .“

Več ni mogla govoriti mamica. Lenčica se je oklenila okrog vrata pa jo tolažila: „Nikar se ne žalostite, mamica! Glejte, saj mora biti tako, saj mora biti.“ — Poljubila je potem mamico, očeta in sestrice. „Zbogom, dragi moji,“ je še izpregovorila. Vzela je potem culico in se je napotila iz hiše. Do praga so jo spremljali. Še enkrat je segla vsem v roko — potem pa je odhitela po kamenitem potu. Tam gori na ovinku je pogledala nazaj. Žalostni so stali tam na pragu oče, mamica in sestrice. Z robci so ji mahali v zadnje slovo. Z roko je mignila Lenčica; nato pa se je obrnila in pohitela preko širnega pašnika. Dospela je do temnega gozda. Sedla je na zeleni mah in je gledala dol na tiho vas. Takrat pa jo je zbolelo v srcu tako bridko, da si je zakrila obraz z rokami in je zajokala na glas.

Oj, zbogom, tiha, rodna vasica! Lenčica mora od tebe, ker je uboga desetnica. Bog ve, če te vidi še kdaj? Bog ve, če se še povrne? — Oj, v daljni svet mora, pa ne ve niti za ceste, niti za stezice, ki drže iz dragega gorskega kraja v ravni svet tam zunaj. Bog ve, kako se ji bo godilo med tujim, mrzlim svetom? Ali jo bodo ljubili? Ali jo bodo sovražili in zaničevali, ker je uboga desetnica, ki je morala iz ljube domače hišice, da dobi v belem svetu srečo? — Oj, kako težko, oj, kako bridko je človeku, ko mora od doma v mrzli, tuji svet!

In uboga Lenčica je jokala bridko, ko se je poslavljala od domačega kraja. Sedela je na mehkem mahu, pa je zrla dol na vas, ki se je kopala v zlatih solnčnih žarkih. Srebrno se je blestel z visokih snežnikov beli sneg; šumela je med širokim prodom bistra Pišenca in je žuborela lepo pesem. Zeleno polje se je širilo tam kraj vasi, in na polju je brstelo vse v toplih poletnih žarkih.

Dolgo je jokala Lenčica na zeleni trati. Oj, saj ji je bilo pa tudi tako bridko v srcu! Glej, tako majhna je še, pa mora v daljni svet. A ne ve za stezico, ki jo povede k zlati sreči, k srebrnemu veselju. Kam naj stopi, kam naj krene?

Bridko je vzdihnila Lenčica. Pogledala je solznih oči na beli vrh orjaškega Razorja. In tedaj se ji je zazdelo, da vidi tam gori zlato ptico, ki visi mirno nad nebotičnimi snežniki. Začudeno je gledala tja gor. A glej — tista zlata ptica se je zganila hipoma in je plavala lahno in počasi za bele snežnike. A ni bila to zlata ptica; to je bil le oblaček, ki ga je razsvetlilo zlato nebeškega solnca. Prikazal se je oblaček nad visokimi gorami; potem pa je zdrknil in se skril za orjaškimi pečinami.

Veselj se je zasvetilo Lenčici na obrazu, ko je gledala za tisto zlato ptico. „Glej, dobri Bog mi je poslal zlato ptico, da mi kaže pot k sreči,“ si je mislila Lenčica. „Tako j se napotim preko gorá na ono stran, kamor je šla zlata ptica.“

Mislila je Lenčica tako. Naglo je vstala, pa si je oprtila drobno culico. Še enkrat je pogledala na rodno vas, še enkrat je zamahnila z roko — potem pa je krenila po ozki stezici v gozd. Mirno je šla naprej, in v srcu je ni več tako bolelo. Saj je vedela zdaj za stezico, ki drži k sreči. Zlata ptica jo ji je pokazala — in kaj bi zdaj še ugibala? Naprej, ko ji je že usojeno, da mora v beli svet kot nesrečna, uboga desetnica!

In šla je Lenčica po tihem gozdu. Širom okrog ni bilo drobne ptice, da bi zapela veselo pesem. Miroval je gozd. Le tuintam je dahnil vetrec nalahko v veje, da so zašepetali listi komaj slišno. Lenčica je stopala čvrsto naprej. Že je prišla do prvih, sivih pečin, ko je obstala hipoma in je gledala začudeno veliki kamen kraj pota. Na tistem kamenu je sedela ženska. Glava se ji je sklanjala na prsi; roke je imela ženska prekrižane na prsih in je strmela predse na tla. Pogledala jo je Lenčica, pa jo je spoznala.

„Oj, teta sosedova!“ je zaklicala. Dvignila je ženska glavo in je pogledala deklico. Počasi je vstala in je rekla s trudnim, žalostnim glasom: „V svet greš, Lenčica — desetnica. Bog ti daj sreče in blagoslova!“ — Roke je položila sosedu deklici na glavo. Potem pa se je obrnila naglo in je odbrzela po gozdni stezi.

Gledala je Lenčica za njo, dokler ni izginila sosedu za temnimi smrekami. „Uboga sosedu!“ je dejala deklica sama pri sebi. In tedaj se je domislila davnih dni, in domislila se je tudi sosedove Jelke Da, prevzetna in ošabna je bila sosedova Jelka. Srce ji je bilo napihnjeno in gizdavo. Saj je bila edina hčerka pri sosedu, ki je imel cekinov na peharje in veliko, veliko posestva. Zato je pa bila tudi Jelka ošabna in razvajena, da nihče tako v zagorskem svetu. A vkljub temu jo je imela Lenčica rada. Saj ji je bila tovarišica iz prvih dni. Skupaj sta se igrali na trati kraj sosedove hiše in sta preživeli lepe dni. Seveda — Jelka je bila brezsrčna. Kadarkoli je mogla, je prijela siromašno Lenčico za lase, pa jo je lasala in suvala. Smejala se je pri tem in ni se ji smilila uboga Lenčica. A voljno je trpela Lenčica vse. Samo svarila je tovarišico z lepimi, prijaznimi besedami. A vse ni pomagalo nič. Jelka je postajala od dne do dne ošabnejša in trdosrčnejša. Trpela je Lenčica voljno vse in ni se pritožila pri starših. Hudobna je bila Jelka, pa je vedno bolj mučila siromašno Lenčico. Neznosno je že postalo to Lenčici. Zato se je pričela umikati tovarišici. Posebno od takrat,

ko jo je zvalila Jelka k visoki skali in jo je pahnila nalašč v prepad. Padla je Lenčica na trda tla in se je jako potolkla. Milo je zdihovala tam doli; a hudobna Jelka se je grohotala tam na skali. Pustila je tovarišico, pa je pohitela domov. Lenčica pa se je privlekla težko do doma; dolge tedne je bila bolna. A nikomur ni povedala, da je kriva vsemu temu sosedova Jelka. Od tistega dne pa ni videla več hudobne Jelke.

Že pomladi je bilo, in Lenčica je bila še bolna. Takrat pa se je raznesla po zagorski vasi novica, da je izginila sosedova Jelka. V lepem jutru je šla od doma, a se ni vrnila več. Kroginkrog so jo iskali zaman. Minevali so dnevi in tedni; a Jelke ni bilo od nikoder. Vsi so bili prepričani, da so jo ukradli razbojniki ali pa cigani, ki so se klatili po visokem gorovju. Obupaval je sosed, in sosedja je hodila še vedno po gozdovih. Klicala je tam svojo hčerko, a zaman. Samo jek ji je odgovarjal, mrzli jek od belih skal.

Ko je slišala bolna Lenčica vse to, se je razjokala na glas. Oj, vse je odpustila Jelki; ni je sovražila, ampak še vedno jo je imela rada. Hudo ji je bilo v srcu in rada bi umrla. Samo, da bi se vrnila Jelka in bi se potolažila uboga sosedova mati. A zaman je jokala Lenčica. Jelka se ni po-vrnila.

Pomlad je minila, in Lenčica je že popolnoma okrevala. Tudi ona je šla tupatam v zeleni gozd. Celo tja pod bele snežnike je šla. Klicala je tam na glas: „Jelka, oj, Jelka!“ — A odgovarjal ji je samo jek, mrzli jek od belih skal. Nikjer ni bilo Jelke, oj, nikjer!

Sama je tedaj posedala Lenčica na trati in je mislila žalostna in otožna na izgubljeno Jelko. Rada, oj, rada bi dala vse, samo da bi se vrnila tovarišica! — Pozabila je Lenčica vse bridke ure, ki jih je morala trpeti zaradi hudobne Jelke. Saj jo je imela rada, oj, tako rada! Pa bi ne pozabila na vse tisto?

In dnevi so minevali, in prišel je čas, ko je morala uboga Lenčica-desetnica od doma. Skozi gozd speje sedaj in misli na nesrečno Jelko. Bog ve, ali so jo sesnično ugrabili razbojniki in jo odvedli daleč v zeleni svet? Morda pa se je ponesrečila ob divjem prepadu? — O, da bi vedela zdaj mela Lenčica! Lahko bi jo šla iskat po daljnem svetu. In našla bi jo, gotovo našla. Lepo bi stopila pred njo, pa bi se ji nasmejala: „Glej me, Jelka! Ali me še poznaš?“ — Razjokala bi se Jelka od veselja. Domov bi šli potem, in Jelka bi je ne lasala več hudobno, ampak bi jo ljubila in imela rada, kot ima ona njo. Pa bi bilo lepo življenje potem.

Tako je mislila sedaj Lenčica-desetnica. Trdno je sklenila, da poišče izgubljeno tovarišico. Ali ni pomislila, da drži v svet tisoč in tisoč stezic, in ni pomislila, po kateri stezici hodi Jelka. Samo prepričana je bila Lenčica, da gotovo najde tovarišico. Zato pa je tudi hitela naglo skozi zeleni gozd proti belemurodu, ki se je svetil tam kraj goste goščave. (Dalje.)

